

2/10/35

Μία χαρακτηριστική σκηνή από το φιλμ «Επανάσταση χωρίς αίτια» του Τζέιμς Ντύν. Γυρίστηκε στα 1955, αλλά βλέπεται πάντα με ενδιαφέρον

Πέρασαν τριάντα χρόνια Τό φαινόμενο Τζέιμς Ντύν προβληματίζει Εξέφρασε τους νέους τότε αλλά και τώρα

Τό επίτευγμα του Τζέιμς Ντύν θα ήταν αρκετό, ακόμη κι αν έμενε στη μνήμη μας σαν ένας από τους καλύτερους μεταπολεμικούς ηθοποιούς του κινηματογράφου, με μόνο τρία φιλμ στο ενεργητικό του. Όμως η άδεια του προχωρεί πέρα από αυτό και κυρίως συνιστά στο ότι καθιέρωσε έναν τύπο που ακόμη και σήμερα εκφράζει το πνεύμα της νεολαίας.

Πώς συνέθεσε αυτό; Γιατί στα 1955, ακριβώς πριν τριάντα χρόνια, συνέθεσε αυτό το αποαστικό σημείο αλλαγής της νεανικής κουλτούρας; Ο Τζέιμς Ντύν έγινε ό άγιος - ή ό άμαρτωλός - αυτής της εντυπωσιακής μετάδοσης, της επαναστατικής στροφής στην εφηλική των παιδιών. Αλλά γιατί στα 1955; Πολλοί τό έξηγούν ως έξης: ή νεολαία της δεκαετίας τό 1930 είχε να παλέψει με τό οικονομικό κρής, ή νεολαία της δεκαετίας τό 1940 άγωνίστηκε σόν νόλεμο για τήν επίωση και για λίγο στην έπόμενη δεκαετία ό φόβος τό κομμουνισμού έπαιξε άνασταλτικό ρόλο.

Ετσι για πρώτη φορά από τη δεκαετία 1920-1930, οι νέοι τό 1955 είχαν τήν ελπίδα να σταθούν και να ακεφθούν για τό άτομο τους, για τό μέλλον τους πέραν περιμενε. Και έκείνο πού έλειπαν να τους περιμένει ήταν από τη μία μεριά καλοί μισθοί και πολλές υποσχέσεις για εξέλιξη, αλλά από τήν άλλη μεριά ένας κόσμος με άμφισβητή ήβη, έλδοχστη άξιοπρέπεια και τριυλίζουσα ήγεσία. Δυστυχής για τό πρόγματα όπως ήταν και αδέβαι για τό τί έπρεπε να πράξει, ή

Μιά έκδοση σημαντικών ντοκουμέντων Οι πρώτοι δημοτικιστές και ή άλλη λογογραφία τους

«Μισό γρόμμα, μισό κόμμα δεν πρέπει να πετάς ότ όσα σου στέλνουνε. Πολύ σημαντική και για τό ιστορικά της έποχής μας, του άγώνα και της ιδέας είναι, φίλε μου, όλη μας ή άλλη λογογραφία...» έγραφε στα 1903 ό Γ. Ψυχάρης πρός τον Αλ. Πάλλη. («Ιδέα» όνομαζόταν τότε συχνά ό δημοτικισμός από τους όπαδούς του).

Η πλήρης συνείδηση, από μέρους των πρώτων δημοτικιστών, της ιστορικής σημασίας πού είχε ή άλλη λογογραφία τους, ό σεβασμός πρός τό κατάλοιπό τους από μέρους των οικείων τους, καθώς και οι προσπάθειες συλλογής αυτού τό υλικού από έναν μεταγενέστερο μελετητή, τόν δρόμο σήμερα καθηγητή Στοιμτή Καρατζό, - προσπάθειες θά λέγαμε ολόκληρης ζωής - επέτρεψαν τη διατήρηση, άφ ενός, και τη συγκέντρωση, άφ έτέρου, ενός μεγάλου μέρους από τις πολύτιμες ιδιαιτελές μαρτυρίες πού άφορούν τό σημαντικότερο ίσως, πνευματικό κίνημα της νεότερης ιστορίας μας, τό δημοτικισμό.

Οι μαρτυρίες αυτές - πάνω από χίλιες διακόσιες έπιστολές των πρωταγωνιστών, δευτερευόντων και άλλων όπαδών του δημοτικισμού - έρχονται σήμερα στά δημόσια φως, καθίστανται δηλ. προσιτές σόν κανόν και σ' όλους τους ελίκους, χάρη στην εύχρηστη έπιστημονική έκδοσή τους από μία ομάδα φιλόλογών των πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων, πρώην συνεργατών του καθηγητή Καρατζά. Η σημασία του γεγονότος αυτού είναι εύκολα να «δομηθεί», αν λάβουμε υπόψη μας όπ ή άλλη λογογραφία των εργατών ενός κινήματος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες μαρτυρίες για τήν ιστορία του, και όπ τό ντοκουμέντο τό σχετικό με τό δημοτικισμό δεν ενδιαφέρει μόνο τήν ιστορία του γλωσσικού μας ήτήματος, αλλά φωτίζουν γενικότερες πλευρές της ιστορίας μας.

Η όλη έκδοση έχει τό γενικό τίτλο: «Από τήν άλλη λογογραφία των πρώτων δημοτικιστών», και αποτελείται από δύο τόμους. Ο πρώτος τόμος (πού θά κυκλοφορήσει τό χειμώνα) περιλαμβάνει τήν άλλη λογογραφία του Ψυχάρη με τον Αντ. Εφταλίτη (πάνω από έκατοστά γραμμάτια), και έκδοεται από τη φιλοσοφική σχολή του πανεπιστημίου Ιωαννίνων με έπιμέλεια του ίδιου του Καρατζά, τό καθηγητή Ερατοδόντη Καψωμένου και συνεργατών τους. Ο δεύτερος τόμος (πού μόλις κυκλοφορήσει) περιλαμβάνει «562 γραμμάτια από Ελισάκι Γιαννιόη, Ιωάν Δραγούλη, Αργύρη Εφταλίτη, Κωστή Παλαμά, Αλέξανδρο Πάλλη, Δ.Π. Ταγκόπουλου, Γιάννη Ψυχάρη και άλλων (αυτός είναι και ό πλήρης τίτλος του), και έκδοεται από τη φιλοσοφική σχολή του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με έπιμέλεια του έπιστημονικού διδακτικού προσωπικού (Ε.Π.Δ.) τό σπουδοπύλου νεότερης ελληνικής φιλολογίας. Τόν τόμο προλογίζουν ό Στοιμ. Καρατζάς και από τήν ομάδα των έπιμελητών της έκδο-

Φωτίζεται ή «έσωτερική» ιστορία του δημοτικισμού

σημειώματα του τόμου, είναι παρμένα και τά περισσότερα στοιχεία αυτής της παρουσίασης.

Οι έρτά κύριοι έπιστολογράφοι του τόμου αυτού, όποτελούν τους κορυφαίους της πρώτης γενιάς του δημοτικισμού (Ψυχάρης, Πάλλη, Εφταλίτης, Παλαμάς - λείπει μόνο ό Φώτης Φωτιάδης, του όποιου ή άλλη λογογραφία πρόσφατα έκδόθηκε ξεχωριστά) και έέχοντες εκπροσώπους της

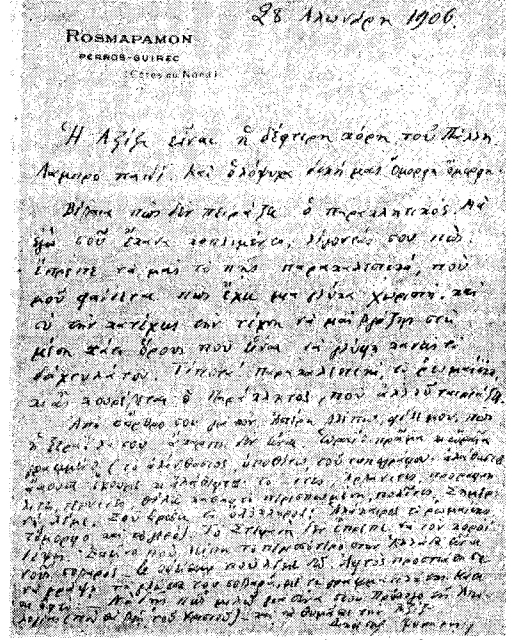
θών καθαρευουσιάνων, ή όκρη και άνάγνωμων υβρίστων. Από τήν πρώτη κατηγορία άναφέρουμε ένδεικτικά: τους Μένο Ψάλη και Μάρκο Τσιριμώλο, τους Γρυπάρη, Δροσίνη, Μιράνα και Ξενόπουλο, καθώς και τόν κοινωνιολόγο Δημοσθένη Δανιηλίδη.

Τά κείμενα των γραμμάτων, όπου χρειόζεται, συνοδεύονται από έκδοτικό υπόμνημα, στό όπολο, ό άναγνώστης μπορεί νό

στό νά καταδείχουν όλες οι παράμετροι της σημασίας πού παρουσιάζει ή έκδομένη άλλη λογογραφία. Ειδικά για τό εύρετήριο όνομάτων πρέπει νό σημειωθεί, όπ έχει συνταχθεί έτσι, ώστε νά υποκαθιστά τό στοιχειώδη σχολιασμό των έπιστολών. (Ο άναλυτικός σχολιασμός των περιλαμβανόται σέ χωριστό τόμο πού θά έκδοθεί προσεχώς).

Τό γράμμα του τόμου προέρχονται από τό αρχείο Ψυχάρη, Πάλλη και Πέτρου Βλαστό. Ο τελευταίος άπουσάει από αυτή τήν έκδοση ως έπιστολογράφος, αλλά είναι ένας από τους κυριότερους παραλήπτες των δημοσιευμένων γραμμάτων, όπ τό όπολο πάντως, τό περισσότερα άπευθύνονται πρός τόν Πάλλη, τόν άνθρωπο με τόν όπολο, όπως τόνιος κόνισε ό Άγγελος Τερζάκης, άλλη λογογραφία πολλές γενιές Ελλήνων διανοούμενων παραλογεζόταν, και από τόν όπολο, πρέπει νό προστεθεί, βρήκαν ήβη και ήλική ένίσχυση για τήν έκδοση των θύλων ή των έντύπων τους. Είναι όποκαλυπτική από αυτή τήν όπωση ή τελευταία ένότητα του τόμου («Διάφορα πρός Πάλλη»). Ετσι, χωρίς νά συμπεριληφθούν πού τό πράγματα, μπορούμε νά πούμε ότι, αν ό πρώτος τόμος της «Άλλη λογογραφίας των δημοτικιστών» κυριαρχείται από τήν (άμεση) παρουσία του Ψυχάρη, ό δεύτερος, τόν όπολο παρουσιάζουμε εδώ, χαρακτηρίζεται από τήν (άμεση - ως έπιστολογράφος - και έμμεση - ως παραλήπτη) παρουσία του άλλου μεγάλου του δημοτικισμού, του Πάλλη.

Οι δημοσιευμένες έπιστολές άπατελούν μία συνεχή μαρτυρία για ένα σχεδόν ολόκληρο σόχλο - από διαφορικές επί μέρους σκοπιές - του δύσκολου - όχι μόνο από έξω, αλλά και από μέσα - άγώνα του δημοτικισμού. Μέσα σ' αυτό - ή παράλληλα με αυτό - πού όνομάσαμε «οόδακτετο σόχλο από διαφορικές σκοπιές» έχωρίζουν, σέ μία βιαστική άναγνώση: οι ριζικά διαφορικές προσωπικότητες, αντίληψεις και μέθοδο δράσης του Ψυχάρη και του Πάλλη, οι όποιες προόδωναν έντονα στην άλλη λογογραφία τους και ίδιες στά πληρωικά γραμμάτια του πρώτου, - τό από και από σχολαστικά από τόν Εφταλίτη της ελληνικής ιστορίας των ετών 1911-1923, - ή «οόδακτετο» άνδρα στην παλαιό φρουρό των δημοτικιστών «τό έσωτερικό» και στη νεότερη γενιά του «Εκπαίδευτικό Όμίλου», - τό πλήθος και ή οικειότητα των «πό μέσα» στοιχείων για τήν ιστορία του περιδοικού όργάνου του δημοτικισμού, του «Νουμά», - κόνισες μέρους και άπομυθοποιητικές άνδραγίες πνευλιές - και τέλος, τό κείμενα των

Γράμμα του Ψυχάρη πρός τόν Βλαστό.

δεύτερη γενιά (Δραγούλης, Γιαννιόης, Ταγκόπουλος). Σ' αυτούς άνήκουν τά περισσότερα από τά δημοσιευμένα γραμμάτια. Παράλληλα όμως, δημοσιεύονται ολιγαριθμημένες έπιστολές και πάλιν άλλων: σημαντικών όνομάτων του δημοτικισμού και της λογοτεχνίας μας, γνωστών έξων (νεοελληνιστών, λιγότερο γνωστών λογίων, συνδικαλιστών και νέων τότε λο-

πορακολούθησε, μεταξύ άλλων, και τήν ένδιαφέροντα και συχνά γυροσκόπη «δευτερογενή» άλλη λογογραφία σημειώτων πού άναπτύσσεται, καθώς οι Ψυχάρης, Πάλλη και Εφταλίτης είχαν τήν συνείδηση νά κυκλοφορούν μεταξύ τους και νά σχολιάζουν πού από τά γραμμάτια και νά καθέναν τους έπαινε ή έπαινε. Τήν όλη έκδοση συμπληρώνουν έπίσης, έκτενές

Τά νέα βιβλία

Ζάν Πιέρε Βουαγιέ:
«Έρευνες πάνω στη φύση
και τις αιτίες της μιζέ-
ρίας των ανθρώπων»

Ο μακρύς τίτλος του βιβλίου άποκαλύπτει, λίγο πού, τό περιεχόμενό του. Στά 1776 ή κυκλοφορία του βιβλίου του Άνταμ Σμιθ «ά πλούτος των έθνών» σημάδεψε τήν έπίσημη γέννηση της οικονομίας, της κυρίαρχης ιδεολογίας αυτών των καιρών. Διό άπάντες όργότερα, στό 1975, ό Βουαγιέ με τήν δική του έρευνα «πάνω στη φύση και τις αιτίες της μιζέρίας των ανθρώπων», προσπαθεί νά διαλύσει τις αυταπάτες γύρω από τη φύση της οικονομίας, έπληδή νά σημαδώνει τήν άρχή του θανάτου της. Τό βιβλίο, πού με ταπεινή σκέψη από τούς Νίκο Κούρκο και τόν Μάκη Βουτσάνο, παρουσιάζει ένδιαφέρον, ιδιαίτερα για όσους ασχολούνται με τά θεωρητικά της οικονομίας. (Έκδόσεις «Ελευθερός Τύπος»).

Δέν έξραμε όν με τη δημοσίευση αυτών των ντοκουμέντων ή ιστορία του δη-

Η Θεσσαλονίκη στην άλλη λογογραφία

Ο Αργ. Εφταλίτης γράφει
στόν Αλέξ. Πάλλη:

1912
Τή φοβάμαι ή Σαλονίκη πώς
θα τή χάσουμε. Δέ υ' άρδσουν οι
μαϊμουδιές των Βουρβούρων.
Μήκανε, λέει, για νά ξεκουρα-
στούν, και καλοκαίσιον σέ διά-
φορα κείρια μέρη τριγύρω...
(7.11.1912).

1917
Η φωτιά της Σαλονίκης δίχως
άλλο, έχτρο θα μείνει...
(12.8.1917).

Ο μετέπειτα ναύαρχος Ιω. Δε-
μέστιχας γράφει σόν Πην.
Δάλα:
Η ζωή δέν παρουσιάζει εδώ
(στη Θεσσαλονίκη) κανέν βέλη-
τρον. Η πόλις έχει στρατιωτικήν
έντελώς φιν και είναι ένδιαφε-
ρούσα, αλλά και πολύ κουραστι-
κή και μονότονος ως ζωή ιδιωτι-
κή (Ιούνιος 1917).

1920
Ο Ελισάκι Γιαννιόης γράφει
στόν Πάλλη:
Η Σαλονίκη μου είναι πού
συνπαθητική, μα ήρω έδώ (στην
Αθήνα) για πολλούς λόγους. Έχω
πολλούς συγγενείς, κι αυτό έν-
διαφέρει πρ πάντων της έδελ-
φής μου, πού θά 'ρθούν από τή
πόλη να μείνουν μαζί μου και
πύ θά στενοχωριότανε στη
Σαλονίκη. Υστερα είναι πολλές
εύκολιες στην Αθήνα για πνευ-
ματική εργασία... και άλλα
(15.10.1920).

1934
Ο Π. Βλαστός γράφει σόν Π.
Δάλα:
Ακούω πώς ό Μανόλης (Τρια-
νταφυλλίδης) έτοιμάζεται νά κα-
τασταλάξει στην Αθήνα. Καλά θά
κάνει. Βουδó μέρος ή Σαλονίκη
(7.4.1934).

Δ. Λιδιεράτος: «Κοινωνικοί άγώνες στην Ελλάδα 1923-27»

Τό βιβλίο αυτό τό Δημήτρη Λιδιε-
ράτου για τούς κοινωνικούς άγώνες
στην Ελλάδα στά χρόνια 1923-1927,
δηλαδή άμέσως μετά τήν μικρασι-
τική καταστροφή, αποτελεί ουσια-
στικά συνέχεια του βιβλίου του για
τό πρώτο εργατικό κίνημα, από τό
1918 ως τό 1923. Ο συγγραφέας δέν
άρκείται στην καταγραφή των γεγο-
νών και των άπεργιών, αλλά πα-
ρουσιάζει θέματα και προβλήματα
λιγότερο γνωστά. Τό ήήτημα των
παλιών πολεμιστών και των προσφύ-
γων είναι μερικά από τά θέματα του
βιβλίου. Δέν πρόκειται έτσι για μία
άπλη επανάληψη των έσωκομματι-
κών διαδικασιών του ΚΚΕ στην έπο-
χή εκείνη, παρόλο πού περιγράφει
και όπ οι αντίθετες τάξεις διαόρων
όδων. Που από τά πολιτικά γεγο-
νότα, τις αντίθετες προθέσεις θασ-
ική ή ιστορία των κοινωνικών άγώ-
νων. (Έκδόσεις «Κομμούν»).

Ζάν Καϊράλ: «Η μεταλλική ένος σπειρισμού»

Ο Συμεών Περινιάν έχει ένα και
μοναδικό όνειρο στη ζωή του: νά
χτίσει ένα σπίτι, μία ζωντανή φω-
λιά όπου θά καταφύγουν μακριά από
τις καλές των ανθρώπων και τήν
τύχη των πόλεων. Αλλά θρικόμα-
στε στό 1938 και ή Ευρώπη χτίζει
καταφύγια με άλλης μορφής. Ο Συ-
μεών ζει, έθβαια, σόν περιβήριο της
ιστορίας, δέν δίνει προσωχή στις
κρυαυές του χίλιε, στα θόρυβο της
γερανήκης υπότας πού πλησιάζει.
Χτίζει πέτρα με πέτρα τό σπίτι
του, άπορροφημένος από τό όραμά
του. Ένα όραμα ταπεινό και άδω-
πύ θά συντριβεί άμεικτα από τό
πεπρωμένο. Τό βιβλίο αυτό τό Καί-
ράλ, ένας από τούς πού σημαντικό-
κότατους, πού μεταπολεμικού
γλωσσικού μυσταγωγίας, είναι μία
από τις πιο ελπίσθητες ιστορίες πώ-
ν στην άνθρωπινή μοίρα. Ένα συ-
γκινητικό οικογενειακό χρονικό

μοτικισμού θά πρέπει νά έναγγραφέ - έχει
έξέλλου γραφέι - αν κρινόμενός όπός
τό υλικό του τόμου πού έκδόθηκε, τό
έθβαο είναι, όπ ή «έσωτερική» ιστορία
του δημοτικισμού άντικεινέ νά συνίσταται

Επειτα για πρώτη φορά στη χώρα μας η ευκαιρία να σταθούν και να αφεστούν για τὸ ἀτόμα τους, γιὰ τὰ μέλλον που τους περιμένα. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔλειπαν ἀπὸ τοὺς περιμένοντες ἦταν ἀπὸ τὴ μιά μεριά καλοὶ μισοὶ καὶ πολλὰς ὑποσχέσεις γιὰ ἐξέλιξη, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἕνας κόσμος μὲ ἀμφίβολη θήκη, ἐλάχιστη ἀξιοπρέπεια καὶ τριλιζούσα ἡγεσία. Δυστυχῆς γιὰ τὰ πράγματα ὅπως ἦταν καὶ ἀθέησι γιὰ τὸ τί ἔπρεπε νὰ πράξει, ἡ νεολαία ἀνολήθηκε μὲ αὐτοληθὴ ταυτότητα ποὺ θὰ τὴν κρατούσε μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν μεγάλων. Τὸ ἀποτελέσμα τὴν ἐπικριτικὰ πὸς τὸ 1955 ἦταν τὸ ἔτος ποὺ συνέβη αὐτὸ. Πρὶν τὸ 1955 ἡ μουσικὴ ἐξουσιαζόταν ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἐμοιαζαν μεσήλικες σὺν τὸ φράσι Σινάτρα, τὸ φράσι Λέην ἢ τὸν Γκάι Μίτσελ. Ἀλλὰ τότε ἡ νεολαία θῆκε στὸ ρόκ ἐντὶ ρόλ το ρυθμὸ ποὺ τὴς ταίριαζε καὶ στὸν ἑλθὺς Πρίολεϋ τὸ δικὸ τὴς εἶδωλο.

Πρὶν τὸ 1955 οἱ ταινίες ἔδειχναν πῶς οἱ νέοι θὰ γίνονταν ὅμοιοι μὲ τοὺς μεγάλους. Στὸν «Πατέρα τὴς νύμφης», τὸ 1951, ὁ νέος, ὁ Ντὺν Τέληορ, ποὺ κορφαρίζει τὴν κόρη τοῦ Σπένσερ Τρέηου, ἦταν μὲ νεανερὴ ἐκδοσὶ τοῦ Τρέηου, πῶς θὰ ἐξελεῖσθαι ἀκριβῶς ὅπως ἐκείνους στὴ ζωῇ. Ἠθιστοὶ σὺν τὸ Φάρλεϋ Γκρέντντερ, τὸν Τζέφρυ Χάντερ, τὸ Ρόμπερτ Βάνκερ (ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματά τους ἤχοσαν σὺν παρόμοια ἀναμεταξύ τους), μπορούσαν νὰ παίξουν παρόμοια πράγματα ἀναμεταξύ τους καὶ δὲν ἔδειχναν καθόλου πρὸς τὰ ποὺ βόδιζε ἡ ἀμερικανικὴ νεολαία τῆς δεκαετίας ἐκείνης. Ὁ Μάρλον Μπράντο καὶ ὁ Μοντγκόμερι Κλίφτ σγαμνέονταν τὸ κατ' ἐξέχον, ἀλλὰ δὲν ἔμοιαζαν καθόλου νέοι καὶ ἐκεῖ σημάδια ὅτι ἀπὸ τὴς ταινίες τους οἱ μένος ποὺ θέλει νὰ ἔλθει ἐκείνη ἡ νεολαία εἶναι «τὸ λιμάνι τῆς ἀγνωσης» τοῦ πρώτου καὶ τὸ «Κόκκινο ποτάμι» τοῦ δευτέρου.

Τὸ φαινόμενο Τζέημς Ντὴν

Ἀντίθετα, οἱ τρεῖς ταινίες τοῦ Τζέημς Ντὴν μένουν πάντα ἐνδιαφερόμενες γιὰ τὴ νεολαία καὶ παίζονται πάντα με ἐπιτυχία, πορὰ τὴς τρεῖς δεκαετίες ποὺ μεσολάβησαν. Κι αὐτὸ συμβαίνει γιατί κανένας, τότε καὶ μετὰ, δὲν ἔδωσε τὴ σύγχυση, τὴν ἀνικανότητα, τὴς δυνάμεις τῆς ἐνθελικώσης ὅπως ὁ Τζέημς Ντὴν στὸ «Ἀνατολικὰ τῆς Ἑδέμ» ἢ στὸ «Ἐπαναστάτης χωρὶς αἷμα».

Τὸ «Ἀνατολικὰ τῆς Ἑδέμ» βασίζεται στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ ἀγκάδουσι μυθιστορήματος τοῦ Στάνιμπεκ καὶ δίνει τὸ ἀρχέτυπο τῆς ταινίας τοῦ «προβληματικὸ παιδιό». Τὸ παιδί αὐτὸ εἶναι ὁ Κάλ (Τζέημς Ντὴν), ὁ ἀσυμβίβαστος γιὸς ἐνός κτηματία, ὁ ὁποῖος προτιμᾷ τὸν ἄλλο γιὸν του, τὸ «καλὸ παιδί» Ἀρόν. Ἡ ταινία δέχεται ὅτι ὁ μὲν καλὸς σπαῖς ὅταν ἀντιμετωπίζει δυσκολίες καὶ πηγαίνει νὰ καταστρεφῇ τὸν στρατὸ γιὰ νὰ ξεφύγει, ἐνῶ ὁ Κάλ μένει καὶ πετυχαίνει μὲ καλύτερη πατανόηση μὲ τὸν πατέρα του. Ὁ Καζὺν ἔδωσε σοφὰ μὲ ὀραία ταινία ὁλογενεϊακὼν συγκρούσεων, ποὺ βασίζονται στὸ ἀστρο τοῦ Ντὴν.

Στὸ φιλμ «Ἐπαναστάτης χωρὶς αἷμα», ὁ Τζέημς Ντὴν ἐνσάρκωνε πάλι ἕναν ἀσυμβίβαστο καὶ ἀρριανμένο νέο, μὲ ἀσχημὴ ὁικονομικὰ ζωῇ, ποὺ συγκρούεται μὲ ἄλλους τῆς ηλικίας του καὶ μὲ καὶ μὲ ἕνα κορίτσι (Νάταλι Γούντι) καὶ ἕναν μικρότερο φίλο του (Σάλ Μινέο), κρύβονται σ' ἕνα ἐγκαταλειμμένο σπίτι, ὅπου ὅλη ἡ ἱστορία θὰ πᾶρει τραγικὴ κατάληξη.

Στὸ «Γίγαντα» ὁ Τζέημς Ντὴν ἦταν ἀπὸ πάλι ἕνας περιφρονημένος νεαρός, ποὺ ἀγαποῦσε τὴν ὁμορφὴ Αἰλ Τέληορ, ἔχοντας γιὰ ἀντίπαλό του τὸν ὀραίο, σματωδὴ καὶ πλούσιο Ρόκ Χάτσον. Ὅταν ἐβρίσκε στὸ κτήριμ του πετρέλαιο καὶ ἤξερε πῶς θὰ γίνει πλούσιος, πηγαίνει καὶ βρῶμιζε τὸ ἄσπρο ποικύμιο τοῦ ἀντικηλοῦ του μὲ μούρα πετρέλαιου. Στὸ τέλος κατανοῦσε ἕνας μέθυσος μεσιτάνος τοῦ πλούτου. Στὸ φιλμ αὐτὸ, τοῦ σκηνοθέτη Τζῶρτζ Στῆβενς, ὁ ρόλος τοῦ Ντὴν ἦταν πολὺ μικρὸς, τουλάχιστον σὲ διάρκεια ἐμφάνισης, ἀλλὰ ἦταν ἐπείνος ποὺ κέρδιζε τὸ παιχνίδι τῶν ἐντυπώσεων.

Τὸ ἀπροσδόκητο τέλος

Τρεῖς μέρες μετὰ τὸ τέλος τῶν γυρισμάτων τοῦ «Γίγαντα», ὁ Τζέημς Ντὴν σκοτώθηκε σὲ αὐτοκτονικὸ δυστύχημα, ἐνῶ ἔτρεχε σ' ἕνα ὁρόμι τῆς Καλιφόρνιας, κατὰ τραγικὴ σύμπτωση ἐκεῖ ποὺ διαδραματιζόταν ἡ ἱστορία τοῦ «Ἀνατολικὰ τῆς Ἑδέμ».

Παρὰ τὴν ἀσχημὴ πάντο συμπεριφορὰ του καὶ τὸ τρελὸ τρέξιμο ποὺ ἔκανε μὲ τὸ αὐτοκινετὸ του καὶ ποὺ ἔκανε πάντα τοὺς ἀρμάδιους τῶν σπουντὶα νὰ καρδιοχτυποῦν, ὁ ἑρρωτικός θάνατος τοῦ Ντὴν λῦπσε ὅλους ὅσους εἶχαν σχέση μὲ τὸν. Μὲ τὸ νὰ πεθάνει τόσο νέος, ὁ Τζέημς Ντὴν ἔστρεψε τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου στὴς τρεῖς μόνο ταινίες ποὺ εἶχε προλάβει νὰ γυρίσει ἀπὸ τὸ 1952 ὡς τὸ 1955. Μέχρι τὸ θάνατό του οἱ ταινίες του μόλις εἶχαν γίνει γνωστές. Ὅταν πεθάνει ὁ Τζέημς Ντὴν ἦταν μόνο 24 ἐτῶν, σήμερα δὲ ἦταν 54. Ἀραγε πῶς θὰ εἶχε ἐπιβιώσει; Ὁ ἄκοιλουθὸς τὸ ὁρόμι τοῦ Μάρλον Μπράντο ποὺ δὲν παίζει πιά καθόλου ἢ θὰ εἶχε τὴν κακὴ τύχῃ τοῦ ἑλθὺς Πρίολεϋ;

Παρ' ὅλο ποὺ οἱ κοινωνικὲς συνθήκες ποὺ ὀδήγησαν τὸν Τζέημς Ντὴν στὸν κόσμο τῶν ἀστέρων ἔχουν ἐκλείψει, ἡ εἰκόνα τῆς ἑπαναστατικότητας τῆς δεκαετίας τοῦ 1950, ὅπως τὴ δίνουν οἱ ταινίες του, εἶναι ὅτι πῶς δυνατό ἔδωσαν τὰ χρόνια ποὺ μεσολάβησαν. Καὶ δὲν μπορε κανεὶς νὰ ξεφύγει ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Ὁ σμηρινὸς κινηματογράφος, ἐπὶ μεγάλῃ ἔκτασι, ἔχει ἐμπνευρεσθὲ ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔφερε ὁ Ντὴν. Ταινίες σὺν τὸ «Γκρή» ἢ σὺν τὸ «Ἀμερικαν γραφίτι», ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος προσκυνήματος σ' ἐκεῖνον. Κι ἀκόμη ἠθοισοὶ σὺν τὸ Ρόμπερτ Ντέ Νίρο, τὸ Μάρτιν Σκὴν ἢ τὸ Μάτ Νίλσον ὀφείλουν πολλὰ στὴ γρομὰ τοῦ Τζέημς Ντὴν.

Γιατὶ ἔμεινε τόσο ἐντονὴ ἡ ἐμπρόση τοῦ; Ἀς θυμηθοῦμε ἕνα διάλογο ἀπὸ τὸ «Ἀνατολικὰ τῆς Ἑδέμ», ὅπου ὁ Κάλ λέει: «Μίλησε μὲ, πρέπει νὰ μὲ μάθω ποῖς εἶμαι, πρέπει νὰ μάθω με τὴ μοιόχ». Καὶ στὸν «Ἐπαναστάτη χωρὶς αἷμα» ὅταν ρωτῶτε γιατί πρέπει νὰ ζοῦν ἐπικινδύνα, τοὺ ἀποκρίνουν: «Πρέπει νὰ κόνουμε ἰχθὴ». Ἡ φιλοσοφία ἐκείνη του «χῆρε γρήγορα» - πέθανε νέος, - ἔχει ἀφήσει τὴ ζωὴ τὴν ἀλήθεια. Ὁ Τζέημς Ντὴν ἔζησε γρήγορα καὶ πέθανε νέος, ἀλλὰ ἦταν καὶ ἕνος λαμπροῦ ἀποδόσι. Καὶ, προπαντός, ἔδωσε τὴ σωστὴ εἰκόνα τοῦ σωστὴ στιγμῇ. Θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι δὲν ἔδωσε μόνο τὴ δική του γενιὰ τῶν νέων, ἀλλὰ γενικὰ τοὺς νέους ποὺ συγκρούονται σὲ κάθε ἐποχὴ μὲ τοὺς γονεῖς τῆς καὶ ἡττοῦν νὰ νινουν κατὶ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ταινίες του, πρῶτα χρόνια μετὰ τὸν πρόωγο θάνατό του, ἐξακολουθοῦν νὰ βλέπονται μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον. Ὁ Τζέημς Ντὴν πέτυχε ἕνα εἶδος θάνατος.

μὲ ἐμπνεύσει τοῦ ἐπιστημονικοῦ διδακτικού προγράμμου (Ε.Ε.Π.) τοῦ ἀπουδαζομένου νεότερης ἐλληνικῆς φιλολογίας. Τὸν τόμο προλογίζουν ὁ Στου. Καρατζῆς καὶ ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν ἐπιμελητῶν τῆς ἐκδόσης ὁ Παναγιώτης Πίστας καὶ ἡ Μάρθα Θωμάδου - Μώρου. (Ἀπὸ τὰ προλογικὰ

γαριβρόμετες ἐπιστολές καὶ πολλὰν ἄλλων: σημαντικὸν ὀνόματι τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ τῆς λογοτεχνίας μας, γνωστῶν ἐξένων (νεο)ἐλληνιστῶν, λιγότερο γνωστῶν λαγίων, συνδικαλιστῶν καὶ νέων τότε λογοτεχνῶν, ὀδῶν δασκάλων, φοιτητῶν καὶ ἐργατοπαλλήλων, καθὼς καὶ μετριοπα-

ρῶν καὶ ἑφτακωπῆς ἔχον τὴ συνήθεια νὰ κυκλοφοροῦν μετὰ τοὺς καὶ νὰ σχολάζουν πολλὰ ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ ἂ καθένας τοὺς ἐπαίρει ἢ ἐπαινεῖ. Τὴν ὅλη ἐκδοσὶ συμπληρώνουν ἐπίσης, ἐκτενέες εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ ἀρκετοὶ πίνακες (χρονολογικοὶ καὶ ἄλλοι) ποὺ συμβάλλουν

ἡ ποικιλία τῶν «καὶ» μὲν «ὅπως» τῆς τῆς ἱστορίας τοῦ περιοδικοῦ ὀργάνου τοῦ δημοτικισμοῦ, τοῦ «Νοῦμα», - κάποιες μέλλερες καὶ ἀπομυθοποιητικὲς ἀνθρωπίνες πινελιές - καὶ, τέλος, τὰ κείμενα τῶν νεανέων ἐπιστολῶν τοῦ ἀραγοῦ πρὸς τὸ συνομῆλο φίλο τοῦ Βλαστό. Στὸ κεί-

μετάλλω γραφεῖ: - ἂν κρίνουμε ὅμως ἀπὸ τὸ ὅλκι καὶ τοῦ τοῦ ποὺ ἐκδόθηκε, τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ «ἐξωτερικὴ» ἱστορία τοῦ δημοτικισμοῦ ὀρχεῖται νὰ φωτίζεται ὀλετὰ - μὲ ὅ,τι θετικὸ καὶ ἀρνητικὸ μπορεῖ νὰ σημαίνει αὐτὸ.

ἀπὸ τὴς πὺ εὐαίσθητες ἱστορίες πᾶν στὴν ἀνθρώπιν μοῖρα. Ἐνα συγκινητικὸ ὁικονομικὰ χρονικὰ ὅπου οἱ σκληρὲς τῆς ἀπλῆς καθημερινότητας ὑποχωροῦν ἀπότομα μπροστὰ σὲ εἰκόνας ἐφελκτικές, ἀποκαλυπτικές, ἀλλὰ δυνάμενες νὰ ἀποτήτα, βαθιὰ ἀνθρώπινα καὶ ταλέντο. Τὸ θιβλο τοῦ Καϊράλ, μετέφρασε ὁ Γιώργος Καραθασίλης. (Εκδόσεις «Ἀστάρτη»).

Γιώργος Δελαστίς: «Ἀφρανιστάν»

Στὸν ὀτέλειωτο πόλεμο, στὴν ἐπανάσταση καὶ τὴν ἀντεπανάσταση τῆς ἀσιατικῆς χώρας, ἀναφέρεται τὸ θιβλο αὐτὸ τοῦ δημοσιογράφου Γιώργου Δελαστί, ποὺ πῆγε καὶ ἔμεινε δύο ἐβδομοῦδες, τὸν περασμένο Δεκέμβριο, στὰ Ἀφρανιστάν. Δουλεύοντας γιὰ τὸ ὄργανο τοῦ ΚΚΕ, ὁ συγγραφέας δίνει τὴς ἐμπειρίες του ἀπὸ τὴν ἀσκήσι τοῦ. Προσπαθεῖ νὰ παρουσιάσει ζωντανὰ καὶ μεθοδικὰ μὲ ἀποκλιρωμένη εἰκόνα τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στὰ Ἀφρανιστάν καὶ νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀντεπανάσταση. Εἶναι ἕνα θιβλο ἀπωσδῶποτε ἐνδιαφέρον γιατί μιλάει γιὰ ἕνα θέμα καυτὸ καὶ μάλιστα γιὰ ἕνα θέμα ἀρκετὰ ἄγνωστο, στὴς λεπτομέρειές του, στὰ πλῆτοτερο κοινὸ. Τὸ θιβλο τοῦ κ. Δελαστί, πλουτίζεται μὲ πολλὰς φωτογραφίες ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὰ γεγονότα τῆς χώρας. (Εκδόσεις «Σύγχρονη ἐποχὴ»).

Μιχάλη Μιχάλας: «Κ' Ραψωδία»

Σὲ μορφὴ τραγωδίας, ποὺ σαφῶς ὅμως δὲν προορίζεται γιὰ θεατρικὴ παράδωσι, δίνει τὸ ποιητικὸ τοῦ ἔργο «Κ' Ραψωδία», ὁ κ. Μιχάλας. Κεντρικὰ πρόσωπα ὁ Οδυσσεύς καὶ ἡ Κίρκη, ἐνῶ ἐμφανίζονται, ἀλλὰ περιορισμένα, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Προμηθεύς, ὁ Ἑσφώρορος καὶ φυσικά, ὁ χορὸς. Ὁ ἐρωτικός δεσμός τοῦ θασιλῆ τῆς Ἰθάκης μὲ τὴν Κίρκη, δίνεται μὲ ἕνα λόγο ποιητικὰ τοιναιόμενον, σὲ ἔθρος τῆς δραματικῆς ἐξέλιξης. Σὲ ἕνα ἐγχείρημα ποὺ δὲν ἔχει πετύχει οὔτε ὁ Κασαντζάκης, θὰ ἀποτελούσε ἐκπληρὴ νὰ πετύχαινε περισσότερα ὁ ποιητὴς τῆς «Κ' Ραψωδίας». (Εκδόσεις «Κασταλία»).

Ραϊνιερὸν Τσάνινλε: «Θὰ περμένω»

Υπάρχει τὰ τελευταία δύο-τρία χρόνια μὲν προσπάθεια νὰ ἐπανοικωροφώσουν κλασικὰ καὶ νεότερα ἀστυνομικὰ μυθιστορήματα, ἀπὸ τὸν Σέρλοκ Χόλμς καὶ τὸν Ἀρσέν Λουπέν, μέχρι τοὺς πῶς πρόσφατους ντεντέκτες. Στὰ πλαίσια αὐτὰ κυκλοφόρησε καὶ τὸ θιβλο αὐτὸ τοῦ Τσάνινλε, ποὺ περιλαμβάνει δύο κείμενα τοῦ Ἀμερικανοῦ συγγραφέα, τὸ διήγημα «Θὰ περμένω» καὶ τὴ νοῦβέλα «Πυροβολισμοὶ στὸ Σόρνα». Ὁ δημογρῶνς τοῦ παλαιώνουσι Φίλιπ Μάρλοου δέχεται ὅτι τὸ ἀστυνομικὸ ἀφήγημα δὲν εἶναι μόνο φῶνος, καθάρματα, γόητες, ντεντέκτες καὶ ἀμαυρὲς κοινότητες, ἀλλὰ μπορε καὶ νὰ μιλῶν γιὰ ἀνθρώπινια πλάσματα πὺ συννηθιμένα, πὺ ἀληθινὰ. Τὸ θιβλο συμπεριλαμβάνει ἀπὸ ἐνα εἰσαγωγικὰ σημείωμα σχετικὸ μὲ τὴν ἔδρα καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀστυνομικοῦ μυθιστορήματος, μὲ φωτογραφία, σὲ μορφὴ ἐπιστολῶν τοῦ ἴσου, τοῦ Τσάνινλε καὶ ἕνα πῆληρ πῆνα τῶν ἔργων του. Μεταφραστικὲς εἶναι ὁ Βογγέλης Παραμοῦνης. (Εκδόσεις «Παρατηρητὴς»).

Δυὸ ἐπιστολές γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ παλίου πέμπτου γυμνασίου

ἀνῶλυφου δάσκαλου;

Ἡ λίστα ποὺ δόθηκε ἀναδεικνύει τὰ ἀρχιτεκτονικὰ στοιχεῖα τοῦ κτιρίου;

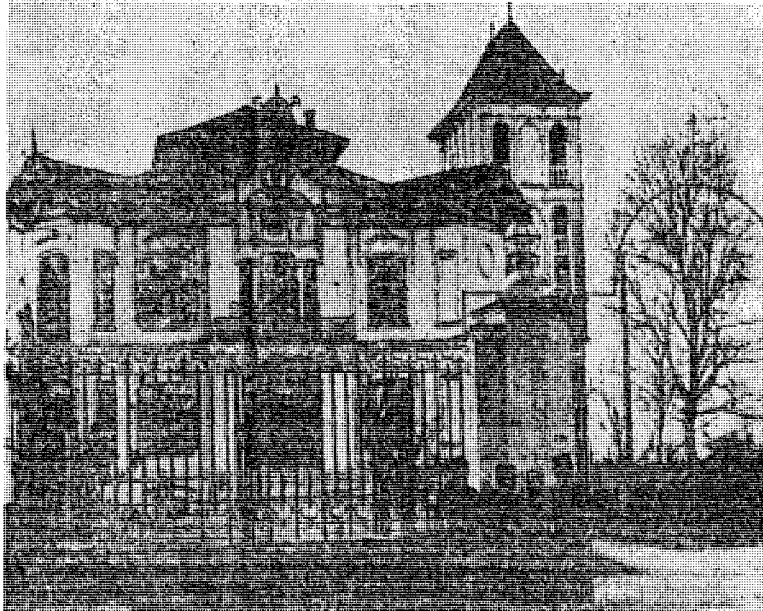
Ποιές εἶναι οἱ μαρτυρίες γιὰ

γιὰ παράδειγμα, ὅτι οἱ ὀκμές τοῦ ἀρθρωτικῶν παραλληλεπίπεδου τοῦ πύργου, ἔχουν τοινωθεῖ μὲ χρώματα πολὺ κοντὰ στοῦ τοινωμένου, πράγμα ποὺ σίγουρα δὲν ἴσχυε στὴς ἀρχές

Τ.Υ.Β. Ἑλλάδος.

Καὶ νὰ τὴν ἐγγραφὴ ὁ κ. Ἀνδρῶντης;

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς δευτέρας φάσης γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ

Εἶδος ἡ φωτογραφία τοῦ κτιρίου, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖται στὸ κέντρο τοῦ κ. Βασιλειάδου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια εἶχε μὴ καὶ ἀνοιχτόχρωμη βαφῇ.

τὴν ἐποχὴ πρὶν τὸ 1914.

Ποιά εἶναι ἡ γνώμη τῆς ὀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐπιτροπῆς;

Γιατὶ, πέρα ἀπὸ κάθε ἀντιπαράθεσι τεκμηρίων, πῶς νὰ τὸ κᾶνουμε, τὸ κτίριο χρωματιστικὴ καὶ παλαιογνώσις.

Ὁμολογούμενες, τὸ ἐρωτήματα τοῦ κ. Ἀνδρῶντης ἀπαιτοῦν ἀπαντήσεις, ἰδίως ὅταν προσέξει κονεῖς καλυτέρη τῶν χρωματισμῶν τοῦ παλαιοῦ ἀρχοντικοῦ καὶ διαπιστώσει,

τοῦ αἰῶνα, στὴ Θεσσαλονικί.

Μιά φωτογραφία ντοκουμέντο

Ὁ κ. Ἀνδρῶντης στὴν πρώτη παράγραφο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μιλάει γιὰ μὴν ἄλλη, παλαιότερη ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὴν διευθύνου τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Τράπεζας. Ὅπως ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ στάλθηκε πρὸς τὴν παραπάνω διευθύνου στὴς 19 Ἰουλίου 1905, μὲ κοινοποίηση πρὸς τὴν διευθύνου

πρῶν Ε' γυμνασίου ὀρρέων Θεσσαλονικῆς, στὴν δὲ Β. Ὁλγὰς καὶ ἔχοντας ἰδίᾳ πείρα τῶν προβλημάτων ποὺ παρουσιάζει, σὲ ἀρχιτέκτονες, ἀλλὰ καὶ σὺν ἀνάδοχοις τῆς πρώτης φάσης τοῦ ἔργου, σὺν ἐπισημῶν τῶν ἰδιαιτέρων δυσκολιῶν τοῦ θέματος τῶν ἐξωτερικῶν χρωματισμῶν, γιὰ νὰ ἀποφύγετε ἕνα μεγάλο λάθος. Ἀν' οἱ μελετητὲς ἔχουν ἐρευνήσει τὴν σχετικὴ μὲ τὸ κτίριο θιβλιογραφίαν καὶ ἔχουν

Βέβαιον, θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, ὅτι πρὶν τὸ 1912 τὸ κτίριο ἦταν βαμμένο διαφορετικὰ. Ἀλλὰ τότε, γιὰ νὰ βεβαιώσουμε θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν σοφεῖς καὶ τεκμηριωμένες ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα, ποὺ θέτει ὁ κ. Ἀνδρῶντης, ἕως ἐπιστολῆς, ποὺ ἀποχολήθηκε εἰδικὰ μὲ τὸ κτίριο αὐτὸ καὶ ποὺ θέτει τὴν ἀληθινήν αὐτὴν ἐπιστημονικὴ στάθμη.